

5. Газдайка-Василишин І.Б. Ознаки суб'єкта злочину у складах некорисливих злочинів проти власності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1. С. 296–304.
6. Павлов В.Г. Суб'єкт преступлення. Санкт-Петербург : Юридический центр Пресс, 2001. 318 с.
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. Київ : Юридична думка, 2012. 1316 с.
8. Закон України «Про банки і банківську діяльність». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 5-6. Ст. 30. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Саєнко М.О. Відповідальність перших осіб перед клієнтами: ілюзія чи реальність? *Юрист Закон*. № 8. 2015. URL : <http://lclaw.knu.ua/index>.
10. Перепелиця О.І., Кириченко В.М., Тацій В.Я. Злочини у сфері господарської діяльності. Кримінальне право України. Особлива частина / За заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. Харків : Право, 2015. 605 с.
11. Працюк О.В., Черней В.В. Злочини у сфері господарської діяльності. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За заг. ред. О.М. Джужи, А.В. Савченка, В.В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер. 1315 с.

УДК 343.8

DOI <https://doi.org/10.32850/2414-4207.2019-9.31>

ПРО ДЕЯКІ ТАКТИКО-ТЕХНІЧНІ ДАНІ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ В УКРАЇНІ ДО ЗАСУДЖЕНИХ, ПОЗБАВЛЕНИХ ВОЛІ

Колб Іван Олександрович,
кандидат юридичних наук,
начальник відділу нагляду
за додержанням законів
при виконанні судових рішень
у кримінальних
провадженнях та інших заходів
примусового характеру прокуратури
Київської області
(м. Київ, Україна)

У статті проаналізовано деякі тактико-технічні дані спеціальних засобів, що застосовуються в Україні до засуджених, позбавлених волі. Зазначено, що в Україні до осіб, позбавлених волі, застосовуються відповідні заходи угамування, включаючи спеціальні засоби, перелік та порядок застосування яких на сьогодні не відповідає не тільки нормам національного законодавства, але й міжнародного права, особливо в контексті дотримання при цьому принципів гуманізму, доцільності та законності. У статті здійснена характеристика кожного окремо взятого спеціального засобу, що відповідно до кримінально-виконавчого законодавства України застосовується до засуджених у місцях позбавлення волі, визначено рівень їх впливу на особу правопорушника, а також розроблено комплекс науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на удосконалення правового механізму в цьому напрямі. Зазначено, що в контексті вибраної тематики статті дослідження вчених, які досить активно та предметно

займаються розробленням питань з означеної проблематики, носять одиничний та безсистемний характер, що стало додатковою підставою для постановки даного питання саме у такій площині. У межах статті зроблено висновок, що п. 13 Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань, які затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024, варто доповнити положенням про зазначені допустимі параметри, які викладені в нормативно-правових актах Міністерства охорони здоров'я України. Саме такий підхід дозволить підвищити ефективність запобіжної діяльності з цих питань та буде слугувати засобом залякування і стримування для правопорушника.

Ключові слова: спеціальні засоби, персонал колоній, характеристика, засуджений до позбавлення волі, запобігання, правопорушення.

ON SOME TACTICAL CHARACTERISTICS AND SPECIFICATIONS OF SPECIAL MEANS APPLIED IN UKRAINE TO CONVICTED, IMPRISONED

Kolb Ivan Oleksandrovysh,
Candidate of Legal Sciences,
Head of Department of Supervision
over the Observance of Laws
in the Execution of Court Decisions
in Criminal Proceedings
and Other Coercive Measures
of the Prosecutor's Office of Kyiv Region
(Kyiv, Ukraine)

The article analyzes some tactical and technical data of special means applied in Ukraine to convicted, imprisoned. It is noted that in Ukraine, imprisoned persons are being subjected to appropriate measures of restraint, including special means, the list and procedure of which today is not only in compliance with the rules of national law, but also international law, especially in the context of observance of the principles of humanism, expediency and legality. The article describes the characteristics of each individual special remedy, which, in accordance with the criminal law of Ukraine, applies to convicts in prisons, determines the level of their influence on the offender, and elaborates a complex of scientifically substantiated proposals aimed at improving the legal mechanism in this area. It is noted that in the context of the chosen topic of the article, the research of scientists who are quite actively and substantively engaged in the development of issues on the subject, are of a single and unsystematic nature, which became an additional basis for raising this issue in this particular plane. It is noted that the reference in the Rules to Art. 45 of the Law of Ukraine "On National Police" is unsuccessful, since neither in the first nor in the second legal acts the specific permissible parameters of influence of special means on human organs have not been defined. Within the article it is concluded that item 13 of the Rules for the use of special means by the National Guard servicemen in the performance of their official duties, approved by the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 10, 2017 No. 1024 legal acts of the Ministry of Health of Ukraine. It is this approach that will enhance the effectiveness of preventative action on these issues and serve as a deterrent and deterrent to the offender.

Key words: special means, colony staff, characteristic, sentenced to imprisonment, application, prevention, offense.

Як зазначено в ч. 1 ст. 106 Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК) України, до осіб, позбавлених волі, якщо вони чинять фізичний опір персоналу колонії, злісно не виконують його законні вимоги, проявляють буйство, беруть участь у масових заворушеннях, захваті заручників або чинять інші насильницькі дії, а також у разі втечі з-під варти з метою припинення вказаних протиправних дій, а також запобігання заподіяння цими особами шкоди оточенню або самим собі застосовуються відповідні заходи вгамування, включаючи спеціальні засоби.

Поряд із цим натепер їх перелік та порядок застосування не відповідає не тільки нормам національного законодавства, але й міжнародного права, особливо в контексті дотримання при цьому принципів гуманізму, доцільності та законності. Все це викликає обґрунтовані скарги засуджених та є предметом постійних розглядів Уповноваженим Верховної Ради з прав людини, а також критики з боку Європейського комітету по запобіганню катувань.

Таким чином, є складна прикладна проблема, що потребує вирішення, в тому числі на доктринальному рівні, яка й зумовила вибір теми цієї наукової статті та визначила її основне завдання, а саме – здійснити характеристику кожного, окремо взятого спеціального засобу, що застосовується до засуджених у місцях позбавлення волі, визначити ступінь їх впливу на особу правопорушника та на цій підставі розробити комплекс науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на удосконалення правового механізму з цих питань.

Вивчення наукової літератури показало, що досить активно та предметно займаються розробленням питань з означеної проблематики дослідження такі науковці, як: К.А. Автухов, О.М. Бандурка, І.Г. Богатирьов, В.А. Бадира, Б.М. Головкін, О.М. Джужа, Т.А. Денисова, О.Г. Колб, В.Я. Конопельський, І.М. Копотун, В.О. Меркулова, А.Х. Степанюк, В.М. Трубников, С.Я. Фаренюк, І.С. Яковець та ін. Поряд із цим у контексті вибраної в цій науковій статті тематики дослідження учених носять одиничний та безсистемний характер, що й виступило додатковою підставою для постановки даного питання саме у такій площині.

Перелік спеціальних засобів, як це витікає зі змісту постанови Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024 [1], включає такі з них: 1) гумові та пластикові кийки; 2) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії; 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); 4) засоби та пристрої обмеженого доступу на певну територію (захисні бар'єри, турнікети); 5) засоби примусової зупинки транспорту; 6) службові собаки та службові коні; 7) засоби акустичного та мікрохвильового впливу; 8) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; 9) пристрої, гранати та боеприпаси світлозвукової дії; 10) засоби, споряджені гумовими або аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії; 11) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівливої дії; 12) пристрої для відстрілу спеціальних засобів, зазначених в абзацах 8–11 цього переліку; 13) пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; 14) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими пристроями; 15) водомети, бронемашини без установленого на них штатного озброєння та інші спеціальні транспортні засоби.

Якщо цей Перелік порівняти з тими спеціальними засобами, про які йдеться в ст. 106 КВК України, та з тим, що використовується у кримінально-виконавчій діяльності персоналу органів та установ виконання покарань, то можна виявити такі розбіжності:

1. Під час охорони виправних і виховних колоній, а також під час проведення обшуків, оглядів та інших режимних заходів персоналом ДКВС України досить

широко використовуються службові собаки, які, крім цього, виконують і функцію запобігання тим правопорушенням (як засіб залякування), що є підставою застосувати до засуджених, позбавлених волі, заходів угамівного характеру. Так, у 2015 році у сфері виконання покарань України використовувались 1671 службова собака за штатної їх чисельності 1712 (некомплект становив 2,4%) [2, с. 8]. При цьому протягом цього року службові собаки використовувались в УВП і СІЗО під час виконання завдань у варті з охорони цих установ (довжина периметра, який при цьому перекривався службовими собаками, становив 54 560,8 метри або 46% від загальної довжини периметра всіх УВП і СІЗО), окремих виробничих об'єктів, складів із вибухонебезпечними матеріалами, під час переміщення засуджених зустрічними, наскрізними та плановими автомобільними вартами, під час проведення загальних обшуків, у дільницях тримання засуджених до довічного позбавлення волі, огляду транспортних засобів, що проходив через контрольно-пропускні пункти, а також для пошуку наркотичних речовин та їхніх аналогів під час догляду багажу, особистих речей засуджених і приміщень. Як результат, у 2015 році за допомогою службових собак в УВП і СІЗО було вилучено 0,5 л спиртних напоїв, 150 л браги, 80 мобільних телефонів та інші заборонені предмети [2, с. 8]. Крім того, у 2015 році за допомогою службових собак було затримано двоє засуджених, які вчинили втечу із Софіївської виправної колонії № 55 у Запорізькій області, та розкрито 1 вбивство та 2 крадіжки майна громадян [2, с. 9]. Отже, службових собак можна віднести й до спеціальних засобів, які застосовуються до засуджених, позбавлених волі, у випадках, визначених у ч. 1 ст. 106 КВК України, шляхом внесення відповідних змін у цей Кодекс.

2. Відповідно до вимог ст. 105 КВК та ст. 6 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», до підтримання правопорядку у виправних і виховних колоніях залучаються спеціальні воєнізовані підрозділи ДКВС України, положення та порядок застосування яких регулюється відповідними нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України закритого (конфіденційного) характеру, що суперечить вимогам п. 14 ст. 92 Конституції України, позаяк така діяльність має регулюватись виключно законами. Зокрема, варто було б у зв'язку з цим Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу» доповнити ст. 19-1 «Порядок залучення до підтримання правопорядку в колоніях інших воєнізованих формувань Державної кримінально-виконавчої служби України» такого змісту: «У випадках, визначених у ст. 105 Кримінально-виконавчого кодексу України, для забезпечення режиму особливих умов у виправних і виховних колоніях можуть застосовуватись сили і засоби спеціальних воєнізованих формувань Державної кримінально-виконавчої служби України, положення про які затверджуються Кабінетом Міністрів України. Застосування при цьому персоналом зазначених підрозділів, визначених у ст. 106 Кримінально-виконавчого кодексу України заходів вгамування до засуджених, позбавлених волі, має здійснюватися виключно на підставі закону та носити персональний характер впливу на правопорушника. Відповідальність за визначення того чи іншого заходу вгамування та результати його застосування покладаються на конкретну особу з числа персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, яка залучена до зазначеної діяльності в колоніях».

Як свідчить практика, у ході забезпечення правопорядку в колоніях спеціальні воєнізовані підрозділи ДКВС України озброюються згідно з Переліком, затвердженим Міністерством юстиції України від 20 грудня 2017 року № 1024 [1], а також і в цьому випадку у КВК України мають бути внесені зміни з цих питань. Додатковим аргументом із цього приводу виступають результати діяльності зазначених підрозділів ДКВС України. Зокрема, станом на 01.01.2017 р. фактична чисельність персоналу терито-

ріальних (міжрегіональних) воєнізованих формувань становила 156 осіб за штатної потреби 196 осіб (некомплект – 21%) [3, с. 31]. При цьому під час залучення цих осіб до проведення спеціальних заходів було проведено 8 оглядів і обшуків території житлової та виробничих зон, речей засуджених і осіб, узятих під варту, оглядів інших осіб та їхніх речей, транспортних засобів, які знаходяться на території об'єктів ДКВС України (4 загальних та 4 вибіркових), у ході яких було вилучено: а) 110 грамів наркотичних речовин; б) 9 літрів спиртних напоїв; в) 64 колбоче-ріжучих предметів; г) 504 одиниці інших заборонених предметів [3, с. 32]. Крім цього, зазначені підрозділи ДКВС України один раз застосовували спеціальні засоби та фізичну силу до засуджених, позбавлених волі та осіб, взятих під варту. Ще двічі у 2015 році персонал цих воєнізованих формувань брав участь у розшуку засуджених, які вчинили втечу з-під варти [3, с. 32].

Проведений аналіз дає всі підстави констатувати, що діяльність спеціальних воєнізованих формувань під час забезпечення особливих умов режиму у виправних і виховних колоніях має бути упорядкована на законодавчому рівні, в тому числі й шляхом внесення змін і доповнень у ст. 106 КВК України, а саме: частину 1 цієї статті Кодексу слід доповнити словосполученням «а також персоналу інших воєнізованих формувань органів та установ виконання покарань, що залучаються до забезпечення правопорядку під час введення режиму особливих умов у колоніях» та викласти її в такій редакції: «До осіб, позбавлених волі, якщо вони чинять фізичний опір персоналу колоній, а також персоналу інших воєнізованих формувань органів та установ виконання покарань, що залучаються до забезпечення правопорядку під час введення режиму особливих умов у колоніях, злісно не виконують його законні вимоги, проявляють буйство, беруть участь у масових заворушеннях, захваті заручників або чинять інші насильницькі дії, а також у разі втечі з-під варти з метою припинення вказаних протиправних дій, а також запобігання заподіяння цими особами шкоди оточенню або самим собі застосовується фізична сила, спеціальні засоби, гамівна сорочка, службові собаки та інші, визначені в законі, заходи вгамування, а також зброя».

3. Як це витікає зі змісту ст. 105 та ч. 6 ст. 106 КВК України, до забезпечення правопорядку у виправних і виховних колоніях у встановлених випадках залучаються працівники Національної поліції України. При цьому Перелік спеціальних засобів, які вони вправі застосовувати до засуджених, позбавлених волі, визначається на сьогодні не на підставі вищезгаданої постанови Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024, а на основі відомчих нормативно-правових актів МВС України, що не можна визнати правомірною діяльністю з огляду вимог п. 14 ст. 92 Конституції України.

Отже, у всіх проаналізованих у цій роботі випадках ключовою проблемою є те, що Кабінет Міністрів України, відмінивши «старі» Правила застосування спеціальних засобів правоохоронними органами [4], у нових Правилах надав право для такої діяльності тільки військовослужбовцям Національної гвардії України, вивівши за поле правового регулювання діяльність інших правоохоронців, зокрема тих, що залучаються до забезпечення режиму особливих умов у колоніях. Для усунення даної прогалини права необхідно ч. 1 ст. 106 КВК України доповнити реченням такого змісту: «Перелік спеціальних засобів, що застосовуються до засуджених, позбавлених волі, визначається Кабінетом Міністрів України, а Правила їх застосування – цим Кодексом, а також іншими законами, які регулюють діяльність правоохоронних органів».

Щодо Правил застосування спеціальних засобів, то вони також затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024 [1], які по змісту мають розширений характер щодо тих положень, які визначені з цих питань у ст. 106 КВК України. При цьому варто зазначити, що у п. 2 цих Правил, визначаючи

правові підстави такої діяльності, зокрема для військовослужбовців Національної гвардії України, її розробники жодним словом не обмовились про ст. 106 КВК, враховуючи, що ці особи у випадках, визначених у законі (ст. 105 даного Кодексу), залучаються до забезпечення режиму особливих умов у виправних і виховних колоніях. Без сумніву, що зазначену правову прогалину також слід усунути, доповнивши п. 2 цих Правил у кінці речення словосполученням «а також ст. 106 Кримінально-виконавчого кодексу України».

Серед інших положень Правил, які можна було б відобразити у відомчій Інструкції про умови та порядок застосування до засуджених, позбавлених волі, фізичної сили, спеціальних засобів, гамівної сорочки, службових собак і зброї (до вирішення цього питання на законодавчому рівні), у тому числі з урахуванням науково обґрунтованих змін і доповнень, що пропонуються вченими [5, с. 20–21], можна назвати такі:

1. Обов'язки, що покладаються на осіб, які застосовують спеціальні засоби, про які йдеться в п. 3 Правил, а саме: а) попередити про намір їх використання, надати при цьому особам, щодо яких можуть бути застосовані спеціальні засоби, достатньо часу для виконання своїх вимог (попередження може бути зроблено голосом, а в разі значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, і в кожному випадку бажано мовою, зрозумілою для осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуться, а також українською мовою, не менш ніж два рази з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення), крім випадків, коли зволікання із застосуванням спеціальних засобів створює реальну загрозу життю та здоров'ю особового складу Національної гвардії, поліцейського, персоналу дипломатичних представників та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб, а також може спричинити тяжкі наслідки, або у випадку, якщо таке попередження є неможливим чи недоречним у ситуації, що склалася; б) у кожному випадку застосування спеціальних засобів у найкоротші строки забезпечити надання потерпілим домедичної допомоги, повідомивши лікарям і медичним закладам, який засіб застосовано та яку допомогу надано.

2. Положення про те, що вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначається з урахуванням обставин, що склалися, характеру правопорушення та особи правопорушника (п. 4 Правил). При цьому спеціальні засоби застосовуються у випадках, передбачених законом, якщо інші форми попереднього впливу на правопорушників не дали бажаних результатів, або якщо для виконання повноважень неможливо застосувати інші заходи (п. 11 Правил). Більш того, застосування спеціального засобу має бути пропорційним порушенню, яке необхідно припинити. Військовослужбовці зобов'язані негайно зупинити застосування певного виду спеціального засобу в момент, якщо досягнуто очікуваного результату, або якщо немає необхідності в подальшому застосуванні такого спеціального засобу (п. 11 Правил).

3. Положення про те, що під час несення служби у складі підрозділу чи групи рішення про застосування спеціальних засобів приймає визначена в установленому порядку службова особа, відповідальна за забезпечення громадського порядку, або керівник операції чи командир відповідної військової частини (підрозділу, групи).

4. Загальні правила застосування спеціальних засобів, зокрема: а) заборонено наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шії, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт; б) заборонено застосовувати кайданки більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску; в) застосування світлозвукових пристроїв має бути на відстані не ближче двох метрів від людини; г) заборонено відстрілювати засоби, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії з пору-

шенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в голову, груди, ділянку серця, сонячне сплетіння, пах, статеві органи; г) у разі застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівливої дії, заборонено вести прищільну стрільбу в правопорушників, розкидати та відстрілювати засоби у натовпі, а також повторно їх застосовувати в період дії цих речовин у межах зони ураження; д) заборонено застосовувати водомети, якщо температура повітря нижче +10°C (п. 8 Правил). Крім цього, слід зазначити, що у Правилах закріплено положення про те, що застосування пристроїв, гранат, боеприпасів та малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалось відвернути (п. 8 Правил).

5. Положення про те, що під час виконання службових завдань можуть також застосовуватись службові собаки, які пройшли відповідний курс дресирування, визнані придатними для несення служби і перебувають у штаті підрозділів кінологічної служби. При цьому право на використання службових собак надається тим особам, які несуть із ними службу. Службові собаки використовуються на довгому і короткому повідках, у наморднику або без нього з урахуванням конкретної ситуації, що склалась (п. 8 Правил).

6. Положення про те що особи, які застосували заходи вгамування, зобов'язані доповісти своєму безпосередньому командиру (начальнику) про самостійне застосування спеціальних засобів для повідомлення прокуророві, а про поранення або смерть при цьому – негайно письмово доповісти цим керівникам для повідомлення прокуророві (п. 10 Правил).

7. Положення про те, що спеціальні засоби застосовуються в спосіб та з дотриманням вимог, передбачених заходами безпеки під час користування спеціальними засобами (п. 12 Правил). При цьому параметри допустимого фізичного, хімічного та іншого впливу на організм людини спеціальних засобів визначається відповідно до вимог ч. 7 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію» (п. 13 Правил). Відповідно до вимог п. 7 ст. 45 зазначеного Закону допустимі параметри спеціальних засобів у частині їх фізичного, хімічного та іншого впливу на організм людини визначаються уповноваженими установами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Отже, варто визнати, що посилання у Правилах на ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію» є невдалим, позаяк ні в першому, ні в другому нормативно-правових актах конкретні допустимі параметри впливу спеціальних засобів на органи людини не визначені. Виходячи з цього, п. 13 Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань, які затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024, варто доповнити положенням про зазначені допустимі параметри, які викладені в нормативно-правових актах Міністерства охорони здоров'я України. Такий підхід дозволить підвищити ефективність запобіжної діяльності з цих питань та буде слугувати засобом залякування і стримування для правопорушника.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження переліку та Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань : постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1024. *Офіційний вісник України*. 2018. № 3. Ст. 117.

2. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2015 році : *Інформ. бюлетень*. Київ : ДПтС України, 2016. 20 с.

3. Про стан правопорядку, ізоляції та нагляду, діяльність підрозділів охорони, пожежної безпеки та воєнізованих формувань Державної кримінально-виконавчої служби України у 2016 році. *Інформ. бюлет.* Київ : Департамент ДКВС Міністерства юстиції України, 2017. 34 с.

4. Правила застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку : затверджені постановою Ради Міністрів УРСР від 27 лютого 1991 р. № 49. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/49-91-%D0%BF>.

5. Застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї у місцях позбавлення волі : навчальний посібник / за заг. ред. д. ю. н., проф. О.М. Джузи та д. ю. н., проф. О.Г. Колба. Київ : Вид-во Кондор, 2016. 236 с.

УДК 343.2

DOI <https://doi.org/10.32850/2414-4207.2019-9.32>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ЯКІ ОХОПЛЮЮТЬСЯ ПОНЯТТЯМ «РЕЙДЕРСТВО»

Коломійчук В'ячеслав Олегович,
здобувач
(Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна)

У статті розкривається загальна характеристика кримінальної відповідальності за рейдерство, наголошується на великій кількості рейдерських атак на території країни, здійснюється огляд статистичної інформації щодо злочинів у сфері рейдерства.

Зауважено, що у вітчизняному законодавстві кримінальна відповідальність за рейдерство запроваджена досить недавно – з 2014 року. Зазначені зміни викликали низку дискусій із приводу доцільності прийняття окремої статті до Кримінального кодексу України, оскільки була думка, що для притягнення до кримінальної відповідальності за рейдерські захоплення, залежно від вчинених діянь, можна застосовувати інші статті Кримінального кодексу України.

Автором підтримана позиція, що законодавцем правильно прийнято рішення щодо криміналізації протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації, оскільки це дає можливість провести розмежування між господарсько-правовими і кримінально-правовими відносинами в цій сфері, а визначення у диспозиції вказаної статті конкретних видів неправомірних рейдерських діянь дозволяє їх відрізнити від суміжних злочинів, тим самим забезпечуючи невідворотність кримінальної відповідальності за злочин, що посягає на сферу господарювання.

У статті звертається увага на необхідність формування сучасної ефективної кримінально-правової політики держави у сфері запобігання та протидії злочинам, які охоплюються поняттям «рейдерство». Зауважується, що така політика має носити комплексний характер: необхідним є забезпечення реалізації кримінально-правових норм, що встановлюють відповідальність за злочини, які охоплюються поняттям